

noorderbreedte°
■ het beste van de zorg

**MILIEUJAARVERSLAG
2014**

WEST-TERSCHELLING

KOLLUM

ST. ANNAPAROCHE

NOARDBURGUM

HURDEGARYP

TZUMMARUM

FRANEKER

LEEWARDEN

HARLINGEN

GROU

noorderbreedte[®]
■ het beste van de zorg

15 LOCATIES IN NOORD-FRYSLÂN,
NOORDERBREEDTE THUISZORG & NOORDERBREEDTE STATE
Telefoon: (058) 280 30 30
www.noorderbreedte.eu

Milieujaarverslag 2014

Noorderbreedte B.V.

Drs. O.L. Nooitgedagt-Gudiño, MBA
Coördinator Kwaliteit, Arbo & Milieuzaken
Vastgoedbedrijf - Zorgpartners Friesland

Leeuwarden, juni 2015

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	5
1. PROFIEL NOORDERBREEDTE	6
2. MILIEUDOELSTELLINGEN NOORDERBREEDTE	7
2.1 Duurzaam Inkoopbeleid	8
2.2 Duurzaam Bouwen	8
2.3 Interne en externe communicatie	9
2.4 Duurzaamheid/MVO projecten i.s.m. overheden en kennisinstellingen	10
3. MILIEUWETGEVING	11
4. MILIEUMANAGEMENT/ BHV EN INTEGRALE (BRAND)VEILIGHEID	12
5. RESTSTOFFENMANAGEMENT	13
5.1 Overzicht afvalstromen MCL Harlingen/De Bating 2013-2014	14
5.2 Overzicht afvalstromen Noorderbreedte 2014	15
6. ENERGIEMANAGEMENT	16
6.1 Energiebeleid Noorderbreedte	16
6.2 Energievoorziening Noorderbreedte	16
6.3 Energie-efficiency Projecten binnen Noorderbreedte	17
6.4 Energieverbruik MCL Harlingen/De Bating Jaar 2013/2014	20
6.5 Energieverbruik Noorderbreedte Jaar 2013/2014	21
7. WATER- EN AFVALWATERBEHEER	25
7.1 Overzicht Waterverbruik Noorderbreedte	26
7.2 Legionella preventie	27
8. OVERIGE MILIEUEFFECTEN	28
8.1 Luchtverontreiniging	28
8.2 Bodembescherming	28
8.3 Omgaan met en registratie van gevaarlijke stoffen	28
9. ENERGIE-, VEILIGHEIDS- EN MILIEUPROGRAMMA 2015	29

VOORWOORD

Voor u ligt het milieujaarverslag 2014 van Noorderbreedte B.V. In dit verslag treft u een overzicht aan van onderwerpen en ontwikkelingen op milieugebied die voor onze organisatie van belang zijn. Doel van dit milieujaarverslag is een beeld te geven van Noorderbreedte als organisatie en de gevolgen van haar activiteiten op het gebied van milieu, duurzaamheid en de samenleving.

Noorderbreedte is zich bewust van de verantwoordelijkheid die zij heeft tegenover cliënten, bezoekers, medewerkers en de omgeving als het gaat om het milieu. Ons duurzaamheidsbeleid vormt een volwaardig onderdeel van het ondernemingsbeleid.

Noorderbreedte is een sterk in ontwikkeling zijnde organisatie en ziet het als een uitdaging om veranderingen in de zorg “cure en care” te realiseren, binnen alle randvoorwaarden op milieugebied. Wij verrichten een aanzienlijke inspanning om de milieubelasting die kan ontstaan door onze bedrijfsvoering, te voorkomen. Relevante onderwerpen hierbij zijn: energiemangement, duurzaam inkopen, duurzaam bouwen, afvalmanagement, actief beleid rondom gevaarlijke stoffen, geluid, emissies naar lucht, water en bodem en integrale (brand)veiligheid.

Onze maatschappelijke verantwoordelijkheid vertaalt zich in de manier waarop we omgaan met thema's als duurzaamheid, veiligheid, gezondheid, kennisontwikkeling en personeelsmanagement. Wij leveren een bijdrage aan de leefbaarheid in de plaats of regio waarmee we zijn verbonden. Wij staan open voor samenwerking en partnerschappen en delen waar mogelijk onze kennis en ervaringen.

Noorderbreedte streeft naar een open communicatie met omwonenden, overheden en andere maatschappelijke groeperingen en instellingen. Dienaangaande maken wij onze inspanningen inzichtelijk via:

- Duurzame energieconcepten, die een overzicht geven van streefdoelen, middelen en maatregelen ter beheersing en beperking van het energiegebruik en het toepassen van duurzame technologieën;
- Een jaarlijks milieuprogramma en milieujaarverslag, waarin getallen op milieugebied worden gepresenteerd en inzicht wordt verschaft in de geleverde prestaties ten opzichte van het milieubeleid;
- Inzicht in het milieubeleid, interne milieuzorg en milieuprestaties o.a. ten behoeve van wet- en regelgeving en de PREZO certificering.

1. PROFIEL NOORDERBREEDTE

Noorderbreedte maakt onderdeel uit van Zorgpartners Friesland. Het concern bestaat uit drie BV's met elk een eigen identiteit (Noorderbreedte, en de ziekenhuizen MCL en Tjongerschans).

Noorderbreedte levert ouderenzorg en bestaat uit zestien zorgcentra in Noard-Fryslân:

- De Batting en De Spiker in Harlingen, De Stilen op Terschelling en Nij Bethanië in Tzummarum;
- Bornia Herne, Nieuw Mellens, Abbingahiem, Erasmus, Ymedam en Florastate in Leeuwarden en Friesma State in Grou;
- Nieuw Toutenburg in Noardburgum, Bennema State te Hurdegaryp, Meckama State in Kollum, Westerpoort in Franeker en Van Harenshuus in Sint Annaparochie.

Daarnaast heeft Noorderbreedte kleinschalige woonvormen voor bijzondere doelgroepen, Noorderbreedte Thuiszorg en een hospice in Harlingen. Vanuit de zorgcentra wordt zorg, wonen en service geboden aan mensen uit de wijk of het dorp.

Bij Noorderbreedte wordt gewerkt vanuit de visie dat mensen die in een bepaalde periode afhankelijk zijn van zorg zoveel mogelijk zichzelf moeten kunnen zijn. Met de cliënt en de mensen om hem heen kijken we wat voor de cliënt belangrijk is en wat hij wil en kan. We zijn daarover voortdurend in gesprek en stemmen af. Geen mens is immers iedere dag gelijk. We zetten onze deskundigheid in voor een goede en plezierige invulling van zijn dag. Het gaat er uiteindelijk om dat de cliënt het naar zijn zin heeft, ook al gaat het fysiek of mentaal minder. We denken daarbij in mogelijkheden en kijken samen met de cliënt wat hijzelf kan doen, met hulp van ons of bijvoorbeeld samen met een familielid of een vrijwilliger. Iedereen speelt op z'n eigen manier een rol van betekenis. De cliënt is in goede handen: Noorderbreedte werkt met professionals die continu kijken hoe het beter kan. Alles wat gebeurt, gebeurt met aandacht.

Noorderbreedte biedt kwalitatief hoogwaardige zorg en staat voor vernieuwing en verbetering van de dienstverlening. Om een zo breed en gevarieerd mogelijk zorgpakket te kunnen leveren, werkt Noorderbreedte samen met zorgpartners en zorgverzekeraars binnen en buiten Friesland. Met circa 2500 medewerkers is Noorderbreedte één van de grootste zorgaanbieders van Nederland.

Onder kwaliteit wordt in zorginstellingen vooral de kwaliteit van de zorg die aan de cliënten wordt verleend verstaan. Door erkenning van de maatschappelijke verantwoordelijkheid dient milieuzorg zich echter ook aan als een primair zorgterrein. De kwaliteit van de zorg en de kwaliteit van milieuzorg zijn met elkaar verbonden. In dit verband kunnen wezenlijke veranderingen in de kwaliteit van de milieuzorg, derhalve alleen maar worden bereikt in samenhang met verbeteringen in de totale kwaliteit van de organisatie.

Het milieubeleid onderhoudt een nauwe relatie met de aspecten ARBO en veiligheid. Diverse processen binnen onze organisatie worden integraal aangestuurd in samenwerking met de KAHM-partners (Kwaliteit, ARBO, Hygiëne en Infectiepreventie en Milieu).

Voor het overleg op ondernemingsniveau, behandelt de Ondernemingsraad (OR) van Noorderbreedte voorgenomen regelingen van de ondernemer inzake veiligheids-, gezondheids- en welzijnsaangelegenheden.

2. MILIEUDOELSTELLINGEN NOORDERBREDTE

Noorderbreedte is zich bewust van de verantwoordelijkheid die zij heeft tegenover haar cliënten, bezoekers, medewerkers en de omgeving als het gaat om het milieu en de samenleving.

Door middel van de volgende doelstellingen wil Noorderbreedte de zorg voor het milieu zoveel mogelijk in alle aspecten en effecten van de bedrijfsvoering tot uiting laten komen:

- Het naleven van wettelijke voorschriften en richtlijnen;
- Het beperken van afval binnen de inrichting;
- Het beperken van energie- en waterverbruik;
- Het verantwoord gebruiken van milieubelastende stoffen;
- Het inbedden van duurzaam inkopen binnen onze organisatie;
- Het verankeren van het concept duurzaam bouwen in het bouwbeleid;
- Het introduceren van de BREEAM-methodiek als instrument om de duurzaamheid van onze gebouwen te monitoren en te verbeteren;
- Het verder inbedden van milieuaspecten en duurzaamheid in het ondernemingsbeleid.

Als gevolg van de bedrijfsvoering binnen Noorderbreedte worden milieubelastende activiteiten veroorzaakt, waarbij emissies vrijkomen o.a. energieverbruik, afvalwater, huishoudelijk afval, specifiek ziekenhuisafval, papier- en kartonafval en klein chemisch afval.

Wij streven naar een multidisciplinaire aanpak en integrale afstemming van operationele en beleidszaken m.b.t. kwaliteit, ARBO, integrale (brand)veiligheid en milieu. Tevens streven wij naar integrale samenhang en consistentie tussen alle processen (met inbegrip van bouwtechnische/ kritische processen en milieugevaarlijke stoffen) binnen de reguliere bedrijfsvoering.

Goede milieuzorg vindt bij onze organisatie op een systematische wijze plaats. Dit betekent dat een milieubeleid is vastgesteld, en dat dit milieubeleid planmatig en volgens vastgelegde afspraken wordt uitgevoerd, periodiek geëvalueerd en waar nodig verbeterd en/of aangepast. Een goede, dus proactieve milieuzorg, die zorgt voor minder verbruik van producten en stoffen, meer gebruik van milieuvriendelijke producten en een doelmatige scheiding en hergebruik van afvalstoffen.

Wat het energiebeleid betreft, worden maatregelen waar een milieuoverweging aan ten grondslag ligt toegepast en uitgevoerd, met als doel de milieueffecten tot een redelijkerwijs beoogd minimum te beperken. Hierbij wordt rekening gehouden met economische, financiële en maatschappelijke omstandigheden.

Om te voldoen aan milieuregelgeving en andere verplichtingen is energiebesparing zowel uit milieuoogpunt als vanwege kostenbesparing een must. Door de sterk stijgende energieprijzen komen duurzame oplossingen meer in beeld. Noorderbreedte gaat zich extra inspannen om bij komende nieuw- en verbouwprojecten gebruik te maken van duurzame technologieën.

2.1 Duurzaam Inkoopbeleid

Binnen Zorgpartners Friesland (ZPF) wordt voor het gehele concern centraal ingekocht. De afdeling Inkoop heeft aandacht voor milieuaspecten bij de inkoop van investeringsgoederen en gebruiksartikelen opgenomen in haar inkoopbeleidsplan. De afdeling heeft als streven zoveel mogelijk “maatschappelijk verantwoord” in te kopen, waarbij milieu- en sociale aspecten in alle fasen van het inkoopproces integraal worden meegenomen. Bij dit alles moet altijd wel de doelmatigheid en het interne klantbelang in het oog worden gehouden.

Bij het inkoopbeleid neemt de aandacht voor milieuaspecten verder toe. De milieueisen, de kosten, de kwaliteit en de service bepalen de uiteindelijke keuze. Het terugdringen van verpakkingsmateriaal is hier een belangrijk onderdeel van. Een verder element vormt de aandacht voor milieuaspecten bij de inkoop van installaties, materialen en producten, een duurzame samenwerking met de toeleveranciers en een duurzaam energiebeleid.

Het beleid van onze organisatie betreffende energie-inkoop is gebaseerd op leveringsbetrouwbaarheid, contractflexibiliteit en uiteraard de prijs/kwaliteit verhouding. Zorgpartners Friesland zal t/m 2019 haar energie-inkoop organiseren via het Inkoopoverleg Friese Ziekenhuizen (IFZ), conform het vastgestelde projectplan. Gezien de ontwikkelingen in de energiemarkt en de stijgende prijzen is het een verstandige keuze om collectief in te kopen in plaats van zelfstandig (kennis en schaalvoordeel). Bij de energie-inkoop via het IFZ ligt de nadruk op de basisvoorwaarden en prijs maar ook duurzame vormen van opwekking/winning kunnen deel uit maken van de selectie. Voor het MCL en Noorderbreedte is al tot het jaar 2015 groene stroom ingekocht.

2.2 Duurzaam bouwen

Op diverse locaties van Noorderbreedte wordt gebouwd. Dat gebeurt steeds vaker op een duurzame manier en worden bij diverse bouwprojecten duurzame technieken en duurzame energieconcepten en materialen toegepast.

Begin 2013 is de notitie “Beleid duurzaam bouwen” door de directie Vastgoedbedrijf bekrachtigd. In deze notitie geeft Zorgpartners Friesland (ZPF) aan, dat bij zowel de ontwikkeling als de realisatie van projecten ZPF streeft naar meer harmonie tussen de dimensies People, Planet en Profit. Het Triple-P concept geeft aan dat duurzaamheid gaat over de balans en harmonie tussen economische duurzaamheid, sociale duurzaamheid en de duurzaamheid van onze omgeving.

Duidelijk wordt dat ZPF zich ontwikkelt in een organisatie die doet wat wet- en regelgeving vereist naar een organisatie die zich bewust is van haar omgeving en duurzaamheid als onderdeel van haar strategisch beleid heeft gemaakt.

Deze bewustwording vertaalt zich ook in de wijze waarop binnen het Vastgoedbedrijf van ZPF naar (bouw)projecten wordt gekeken. Waar in de oude situatie de aandacht voor duurzaamheid zich vooral richtte op het voldoen aan de wettelijke eisen en op de toepassing van duurzame materialen, is de focus voor de toekomstige situatie niet alleen maar gericht op de toepassing van duurzame materialen maar ook op het duurzaam inrichten van het proces.

Vanuit integraal projectbeheersing zal naast de aspecten, tijd, geld, kwaliteit, risico, baten en scope meer specifieke eisen worden opgenomen t.a.v. materiaalgebruik, veiligheid en arbeidsomstandigheden. Hierbij gaat het niet alleen om het borgen van deze onderwerpen in het eindproduct, maar ook in de fase van ontwerp en gedurende de uitvoering van het project. Bij het ontwerpen van de plannen zal ook verder in de tijd worden gekeken. De volledige keten zal worden meegenomen. Al bij de start van het bouwproces zal nagedacht moeten worden over het toekomstige beheer en het (her)gebruik. Maar ook bij het ontwerp en de uitvoering van het project moeten de duurzaamheidsaspecten niet uit het oog worden verloren.

ZPF streeft naar volledig evenwicht in de keten. ZPF wil ook op lange termijn een bijdrage leveren aan een duurzaam leefmilieu. Dit betekent dat ZPF bij haar projecten dus niet alleen naar de toepassing van duurzame materialen/bronnen wil kijken, maar ook naar de bedrijfsprocessen en business modellen van projecten en naar de bijdrage van de producten en diensten aan de bedrijfsstrategie van de organisatie.

ZPF streeft er naar om binnen haar projecten toepassingen van alternatieve materialen, energie en andere bronnen te onderzoeken en zo mogelijk toe te passen om uitputting van resources tegen te gaan.

2.3 Interne en externe communicatie

Noorderbreedte streeft naar een open communicatie met omwonenden, overheden en andere maatschappelijke groeperingen en instellingen. Dienaangaande maken wij onze doelstellingen en inspanningen inzichtelijk via ons jaar- en milieujaarverslag.

Noorderbreedte kent verschillende overlegorganen. Naast managementoverleg vindt periodiek overleg plaats met leidinggevende teams binnen diverse sectoren en diverse units. Veiligheids-, milieu- en arbo-aspecten worden er regelmatig aangekaart. Daarnaast is het milieubeleid van Noorderbreedte erop gericht d.m.v. scholing en voorlichting, het milieubewustzijn van de medewerkers bij de uitvoering van hun werkzaamheden te vergroten. De milieucoördinator is het in- en externe aanspreekpunt op milieugebied.

Milieu staat verder op de agenda van diverse interne overlegorganen, zoals de ondernemingsraad en de ‘Arbo & milieucommissie’. Tevens dient het milieujaarverslag als aanzet om gericht milieucommunicatie op te zetten met medewerkers, stakeholders en overige belanghebbenden.

Zorgpartners Friesland is al vele jaren lid van het Milieu Platform Zorgsector (MPZ) en bijeenkomsten worden actief bezocht, waarmee een bijdrage wordt geleverd aan landelijke acties om tot een beter milieubeleid binnen de zorgsector te kunnen komen. De milieucoördinator van ZPF is vanaf april 2015 bestuurslid van het MPZ.

In samenwerking met het Milieu Platform Zorgsector (MPZ) en SMK (Stichting Milieukeur) heeft Zorgpartners Friesland meegewerkt aan het ontwikkelen van een ecolabel “Milieuthermometer Zorgsector” voor ziekenhuizen, om structurele milieuzorg, milieuwinst en transparantie in de zorgsector te realiseren. De instellingen zijn met dit instrument tevens te certificeren voor brons, zilver en goud. De “Milieuthermometer Zorg” is een praktisch milieuzorgsysteem op maat voor intramurale zorginstellingen, met strenge maar duidelijke criteria.

De Milieuthermometer bestaat uit een set van criteria om aan een duurzame bedrijfsvoering te voldoen op grond waarvan een ziekenhuis, GGZ, verpleeghuis of zorginstelling een bronzen, zilveren of gouden certificaat kan halen. Het gouden certificaat staat gelijk met Milieukeur.

2.4 Duurzaamheid/MVO projecten in samenwerking met overheden en kennisinstellingen

Zorgpartners Friesland levert actief een bijdrage aan een aantal gerichte initiatieven van Gemeente Leeuwarden en de Provincie Friesland op het gebied van duurzaamheid. In dit kader heeft ZPF (MCL en Noorderbreedte) tijdens de “Klimaattop Leeuwarden”, op de dag van de duurzaamheid op 11 november 2010, de verklaring van Leeuwarden ondertekend. Zodoende participeert ZPF o.a. in het Warmtenet-project (toepassen van geothermie en/of biogas) en het Regionaal mobiliteitsconvenant.

Convenant Gemeente / Provincie Friesland “Slim met water en energie”

Zorgpartners Friesland (MCL en Noorderbreedte) werkt samen met de Gemeente en Provincie Leeuwarden aan het “Masterplan Leeuwarmte”: Visie en Strategie voor duurzame warmte en koude in Leeuwarden, met als doel het opzetten van een warmtenet om zodoende optimaal gebruik te maken van de beschikbare warmte en koude in het gebied. Dit d.m.v. regionale vragers en aanbieders van energie en gebruik makend van aardwarmte (warmte- en koude opslag), geothermie en warmte-opslagsystemen.

Zorgpartners Friesland en met name Noorderbreedte participeert in het koploperproject “Moarn”: lerend netwerk duurzaamheid in de zorg in Fryslân

In december 2011 is met steun van de provincie Fryslân een groep van 10 Friese zorgorganisaties gestart met een Koploperproject duurzaamheid in de zorg. Moarn is een lerend netwerk gericht op het toekomstbestendige maken van de zorg in Fryslân door praktische samenwerking op het gebied van duurzaam ondernemen.

3. MILIEUWETGEVING

Vergunningen en periodieke inspecties

Noorderbreedte wil in alle opzichten voldoen aan de wet- en regelgeving op milieugebied. De snelle groei van Noorderbreedte heeft geleid tot continue aanpassingen in de bedrijfsvoering. Hiervoor waren aanpassingen en uitbreidingen van de (milieu)omgevingsvergunningen noodzakelijk.

Voor Noorderbreedte gelden de volgende vergunningen:

- Omgevingsvergunning Wet milieubeheer/Activiteitenbesluit;
- Vergunning Wet verontreiniging oppervlaktewater (als onderdeel van de omgevingsvergunning);
- Vergunning Grondwaterwet (onttrekken en infiltreren van grondwater voor de ondergrondse energieopslag).

In het kader van de hiervoor genoemde vergunningen vinden er regelmatig controles plaats. Er zijn interne controles door de organisatie zelf en externe controles die uitgevoerd worden door de vergunningverlenende instanties.

In de loop van 2014 zijn er bij een aantal locaties van Noorderbreedte inspecties uitgevoerd m.b.t. het naleven van de voorschriften, behorende bij de omgevingsvergunning (milieu-/gebruiks-/en lozingsvergunning). Bij locaties waar tekortkomingen werden geconstateerd, zijn de nodige corrigerende maatregelen genomen om aan de gestelde voorschriften te voldoen.

4. MILIEUMANAGEMENT/ BHV EN INTEGRALE (BRAND)VEILIGHEID

Binnen het Vastgoedbedrijf valt het milieubeheer, energiebeheer en integrale (brand)veiligheid onder het aandachtsgebied van de KAM-groep. Dit omvat onder andere verantwoordelijkheden als het verzorgen en beheren van vergunningen, reststoffenmanagement, energiemanagement, Bedrijfshulpverlening (BHV) en integrale veiligheid.

Het Vastgoedbedrijf zorgt tevens vanuit de KAM-groep voor de opbouw en instandhouding van een parate BHV-organisatie en een proactieve integrale veiligheid voor MCL en Noorderbreedte. Gezien de noodzakelijke samenhang van BHV, functionele bestemming van gebouwen en bouwtechnische veiligheid, is een integrale aanpak wenselijk.

Het Vastgoedbedrijf initieert ontwikkelingen vanuit het vakgebied die van invloed zijn op het middel- en lange termijnbeleid van de totale organisatie; o.a. het ontwikkelen en formuleren van beleidskaders die richtlijngevend zijn voor het instellingsbeleid op het gebied van milieu- en energiezorg, BHV en integrale (brand)veiligheid.

Er wordt continue gewerkt aan de brandveiligheid van de gebouwen. Risico Inventarisaties en Evaluaties (RI&E's) gericht op brandveiligheid zijn een goede basis voor het verhogen van de brandveiligheid op de locaties. Tevens vindt er met regelmaat overleg plaats met de (lokale) brandweer en gemeente om de brandveiligheid van de diverse gebouwen te bewaken. Ook in 2014 is er veel aandacht geweest voor het terugdringen van het aantal loze brandmeldingen. Alle brandmeldingen worden geanalyseerd, de uitkomsten worden gedeeld met de brandweer. Hierdoor wordt er ook van loze brandmeldingen maximaal geleerd. Oefeningen worden in stappen opgebouwd naar behoefte en complexiteit. Resultaten van toetsen, oefeningen en incidenten worden geëvalueerd in de stuurgroep BHV van Noorderbreedte. Bijna iedere week worden er in ons eigen oefencentrum basistrainingen brandveiligheid georganiseerd. Daarnaast worden er diverse grote en kleinere oefeningen gehouden, waarbij verschillende scenario's zijn geoefend.

Binnen Noorderbreedte is er steeds meer sprake van zwaardere zorg, wat ook een grote impact heeft op het inrichten van de bedrijfshulpverlening. In 2014 is daarom opnieuw in diverse oefeningen en instructies veel aandacht geweest voor deze veranderingen in de zorg, o.a. door het ontruimen van bedlegerige cliënten en steeds minder zelfredzame populatie.

Met de Gemeente Leeuwarden wordt onderzocht of het mogelijk is om tot een vorm van horizontaal toezicht te komen, onder voorwaarde van het hanteren van een geschikt kwaliteitszorgsysteem. Een onderdeel hiervan is het digitaal beschikbaar stellen van o.a. de verplichte logboeken. In dit kader is er een start gemaakt met de ontwikkeling van digitale brandveiligheidslogboeken, bij de locatie Abbingham als pilot, die door gemeenten en brandweer op elk gewenst moment ingezien en beoordeeld kunnen worden.

In december 2014 is het eerste certificaat BGB (Brandveilig Gebouw Bouwwerken) voor de locatie De Stilen uitgereikt. Het BGB-keurmerk werkt volgens een door KIWA erkende procedure. Door middel van dit keurmerk kunnen we aantoonbaar laten zien dat het gebouw voldoet aan wet- en regelgeving voor brandveiligheid. Door aantoonbaar het BGB keurmerk uit te dragen, laten we zien dat we de maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen. Waar de locatie De Stilen een bestaand gebouw is, waarop we het keurmerk hebben behaald, hebben we voor de locatie Erasmus te Leeuwarden direct vanaf de bouw het traject BGB mee laten lopen. Hierdoor is met name de samenwerking tussen aannemer en installateurs beter geborgd en zijn er geen onduidelijkheden over wie nu waar zijn verantwoordelijkheid moet nemen om het gebouw op het juiste (getoetste!) niveau op te leveren. Naast de veiligheid van het gebouw, het fysieke deel, controleert BGB of een BHV-organisatie op de locatie op orde is. Het ontruimingsplan is namelijk ook onderdeel van de toets of je het keurmerk wel of niet krijgt uitgereikt. Doordat we dus vanuit de keten de verantwoordelijkheid aantoonbaar laten zien, zijn we ook trots op het reeds eerste uitgereikte keurmerk en zien we in 2015 met vertrouwen het tweede keurmerk en wel voor de locatie Erasmus tegemoet.

5. RESTSTOFFENMANAGEMENT

Per instelling is een faciliterende afdeling verantwoordelijk voor de dagelijkse uitvoering van het gescheiden inzamelen en aanbieden van afval. Via voorlichting en instructies worden de medewerkers gewezen op de gewenste afvalscheiding.

Noorderbreedte onderscheidt verschillende afvalstromen. Het gaat hier om diverse afvalstromen (huishoudelijk afval, glas, papier en karton), gevaarlijke afvalstromen (specifiek ziekenhuisafval, geneesmiddelenafval en klein chemisch afval) en het inzamelen en afvoeren van incontinentiemateriaal. Er wordt gestreefd naar zoveel mogelijk recycling en zomin mogelijk stort en verbranding.

Bij het inzamelen en afvoeren van gevaarlijke stoffen wordt continue aandacht besteed aan veiligheid, de juiste verpakking en classificatie, etikettering, aanbrengen van opschriften, stuwage en voorlichting aan medewerkers.

Structurele controle, registratie, rapportage en bijsturing zijn elementen die vallen onder het dagelijkse beheer van het reststoffenmanagement. De registratie van hoeveelheden en kosten maakt het mogelijk periodiek de balans op te maken, waardoor ontwikkelingen tijdig kunnen worden bijgestuurd.

In het kader van de ADR-wetgeving (gevaarlijke stoffen over de weg) is vanaf begin dit jaar een eigen interne veiligheidsadviseur ADR aangesteld, en is in het kader van deze wetgeving een interne audit uitgevoerd en extra aandacht besteed aan het opslaan en het inzamelen van gevaarlijke stoffen. De procedures over afvalinzameling zijn geactualiseerd en er zijn afvalkaarten gemaakt van de diverse afvalstromen binnen onze organisatie. Het handboek afvalinzameling is digitaal beschikbaar voor de gehele organisatie via het documentbeheersysteem iProva.

Afvalpreventie

Vanuit logistiek oogpunt wordt gestreefd naar het verminderen van het aantal handelingen in de totale logistieke keten. Het terugdringen van verpakkingsmateriaal is hier een belangrijk onderdeel van.

Het gaat dan om eisen m.b.t. de mate van recycling, samenstelling en retourname van het verpakkingsmateriaal. Ook het gebruik van rolcontainers in plaats van wegwerppallets wordt gestimuleerd.

Bij de keuze van schoonmaakmiddelen wordt rekening gehouden met de milieuvriendelijkheid van de aangeboden stoffen en het gebruik van doseersystemen, waardoor overdosering wordt voorkomen. Een aantal middelen wordt in bulkverpakking en/of sterk geconcentreerd aangeleverd.

5.1 Overzicht afvalstromen MCL Harlingen/ De Batting 2013 – 2014

De afvalproductie van het jaar 2013-2014 van MCL Harlingen inclusief het deel van het verpleeghuis De Batting is in onderstaande tabel opgesomd.

Afvalstromen		MCL Harlingen/De Batting	
		Jaar 2013	Jaar 2014
Huishoudelijk afval	kg	156.000	156.000
Grof bedrijfsafval	kg	1.000	-
Papier en kartonafval (incl. folie)	kg	5.250	4.012
Vertrouwelijk papier	kg	1.968	1.224
Glasafval	kg	4.536	4.212
Chemisch afval	kg	1.195	568
Specifiek ziekenhuisafval	kg	1.333	1.643
Swill	kg	9.120	7.470
Incontinentiemateriaal	kg	31.800	31.176

N.B. De totale afvalproductie van het jaar 2014 is licht gedaald t.o.v. het vorige jaar

5.2 Overzicht afvalstromen Noorderbreedte 2014

Afalstromen	Bedrijfsafval		Papier		Glas		Incontinentie Materiaal		Swill	KCA/ SZA
	kg. / jaar	ltr. / container	kg. / jaar	ltr. / container	kg. / jaar	ltr. / container	kg. / jaar	ltr. / container	kg. / jaar	kg. / jaar
Nieuw Toutenburg	80.909	2500 (2x) 2x /wk 1100 (2x) 2x /wk	8.136	1100 (2x) 1x /wk	2.106	900 (1x) 1x / 4wk	29.877	2500 (1x) 1x /wk	10.830	138/ 202
Abbingham	57.099	5 m3 (1x) 1x /wk	9.127	5 m3 (1x) 1x /wk 240 (1x) datazeker op afroep	-	via de gemeente	22.469	5 m3 (1x) 1x /wk	2.016	462/ 157
Nieuw Mellens	63.730	660 (10x) 3x /wk 500 (2x) 3x /wk	3.957	240 (5x) 1x /wk 660 (2x) 1x /wk 240 (2x) datazeker op afroep	810	900 (1x) 1x / 4wk	32.280	500 (12x) 1x /wk	-	-/ 289
Erasmushiem	59.500	2500 (1x) 3x /wk 2500 (1x) op afroep	6.573	770 (3x) 1x /wk 240 (1x) datazeker op afroep	1.620	900 (2x) 1x /8wk	22.447	2500 (1x) 1x /wk 1100 (1x) 1x/wk	13.320	107/ 148
Friesma State	21.538	5 m3 (1x) 240 (6x) 1x /wk	2.794	660 (1x) 1x /wk 240 (1x) datazeker op afroep	810	900 (1x) op afroep	18.275	5 m3 (1x) op afroep 240 (1x) 1x/wk	-	-/ 129
Nij Bethanië	24.638	5 m3 (1x) op afroep	-	V	648	900 (1x) 4x /jaar	15.589	5 m3 (1x) op afroep	-	-/ 8
De Spiker	52.000	2500 (2x) 2x/wk	245	660 (1x) 1x /wk 1100 (1x) 1x /wk 240 (1x) datazeker op afroep	2.591	900 (1x) 1x /4wk	15.588	2500 (1x) 1x /wk	-	-/ 183-
De Stilen	28.992	5 m3 (1x) 1100 (2x)	-	5 m3 (1x) 1000 (2x)	905	240 (1x) op afroep	-	geen aparte afvoer	-	180/ 25
Bennema State	26.280	5 m3 (1x) 1x /wk	13.153	5 m3 (1x) 1x /wk 240 (1x) datazeker op afroep	1.584	1100 (1x) op afroep	20.576	1100 (3x) 1x /wk	-	126-/ 112
Meckama State	34.294	1100 (6x) 1 x /wk	11.431	1100 (4x) 1x /wk 240 (1x) en 660 (1x) datazeker op afroep	1.008	800 (1x) op afroep	13.717	1100 (2x) 1x /wk	14.328	-/ 2.758
Ymedam	8.162	770 (2x) 1x/wk	1.749	660 (1x) 1x/wk	-	-	5.587	660 (1x) 1x/wk 240 (1x) 1x/wk	1.508	-/47
Bornia Herne	afvoer via MCL						31.752	2500 (2x) 1x /wk 240 (4x) op afroep	-	-/437

V = afvoer naar lokale verenigingen
SZA= specifiek ziekenhuisafval

KCA = klein chemisch afval

6. ENERGIEMANAGEMENT

6.1 Energiebeleid Noorderbreedte

Energiezorg is inmiddels ingebed in de bedrijfsvoering van onze organisatie. Wezenlijke aspecten hiervan zijn planning, monitoring, informatievoorziening, management en het vastleggen van verantwoordelijkheden. Net als arbo-/ , milieu-/ en kwaliteitszorg vergt een energiezorgsysteem een voortdurende herhaling van de ‘Plan, Do, Check, Act’-cyclus.

Naast het voldoen aan milieureggeving, preventie van energieverspilling en het streven naar continue verbetering, is energiebesparing zowel uit kosten- als milieuoogpunt een “must”.

Wat het energiebeleid betreft, worden maatregelen waar een milieuoverweging aan ten grondslag ligt toegepast en uitgevoerd, met als doel de milieueffecten tot een redelijkerwijs beoogd minimum te beperken. Hierbij wordt rekening gehouden met de economische, financiële en maatschappelijke omstandigheden.

Op natuurlijke momenten, zoals bij nieuwbouw, renovatie en bij installatietechnische vervangingsinvesteringen, worden naast traditionele oplossingen ook het toepassen van duurzame oplossingen onderzocht en middels een businesscase doorgerekend. Per project wordt op maat een zo duurzaam en efficiënt mogelijk energieconcept opgesteld en uitgevoerd.

Dit alles gebaseerd op het concept van de “Trias Energetica”:

1. Beperken van de energievraag c.q. de zorg voor een goede bouwkundige schil met hoge isolatiewaarden, zodat de kans op energieverlies tot een absoluut minimum wordt beperkt;
2. Duurzame energieopwekking;
3. Toepassen van efficiënte technieken en zuinig en efficiënt gebruik maken van fossiele bronnen om aan de resterende energiebehoefte te voldoen.

Als duurzame oplossing wordt o.a. gedacht aan verbetering van de isolatiewaarde van gevels, vloeren en daken, maar ook meerlaagse beglazing, CO² gestuurde ventilatieroosters, warmteterugwinning, zonwering, bodemopslag, warmtepomptechnieken met gratis koeling, lage temperatuurtrajecten, zonnepanelen, GBS-systemen, LED-verlichting, etc.

6.2 Energievoorziening Noorderbreedte

Noorderbreedte gebruikt aardgas voor verwarming via CV-ketels, luchtbevochtiging via stoomketels en warmteopwekking via warmtekrachtinstallaties (WKK), die tevens elektriciteit produceren. Elektriciteit wordt o.a. gebruikt voor luchtbehandeling, koeling, verlichting en computergebruik. De geproduceerde warmte wordt gebruikt voor verwarmingsdoeleinden en een deel van de geproduceerde elektriciteit wordt teruggeleverd aan het lokale elektriciteitsnet. De energiepost bestaat voor een groot deel uit elektriciteit voor verlichting (50%), apparatuur (21%) en gasverbruik voornamelijk voor verwarming (76%).

Aan de ene kant worden er verschillende energiezuinige technieken toegepast. Aan de andere kant neemt het voorzieningenniveau steeds meer toe (meer apparatuur, dus meer koeling).

6.3 Energie-efficiency projecten binnen Noorderbreedte

Duurzaam Programma van Eisen Noorderbreedte

Bij reeds afgeronde en/of lopende nieuw- en verbouwprojecten is er veel ervaring opgedaan met duurzaam bouwen. In dit kader zijn diverse duurzame energieconcepten ontwikkeld en uitgevoerd. Op dit moment wordt er gewerkt aan het bijstellen van het programma van eisen techniek Noorderbreedte. Dit programma is gericht op meer duurzaamheid en energie-efficiency, met als doel een eenduidig beleid op te stellen die richting geeft aan het maken van duidelijke en eenduidige keuzes omtrent duurzame energie- en installatieconcepten voor nieuw- en/of grootschalige verbouw.

Vervanging energiecentrale MCL Harlingen/De Batting

Door efficiënter om te gaan met de beschikbare energievoorziening, het koppelen van de bestaande technologieën, potentiële productie van duurzame energie en nieuwe energietoepassingen kon invulling worden gegeven aan een energie-efficiënter gebruik van deze locatie. In dit project zijn onder andere de volgende zaken gerealiseerd: nieuwe HR-beglazing, nieuwe HR- en CV-ketels, revisie van de bestaande WKK, ventilatie voorzien van warmteterugwinning en nieuwe regeltechniek en LED-verlichting. Verder is de warmte- en koudeopslag gekoppeld met een warmtepomp in bedrijf gesteld. In 2013 en 2014 is dit systeem uitgebreid gemonitord en fijn getuned. Dit traject is inmiddels ook afgerond en geconstateerd is dat de installatie werkt binnen de ontwerpparameters. Het energie-verbruik is hierdoor fors gedaald.

Dat de geleverde inspanningen ook daadwerkelijk bijdragen aan een duurzaam gebouw is ook terug te zien op het certificaat van GreenCalc. Uit het certificaat blijkt dat MCL Harlingen/De Batting stijgt van een MIG (milieu index gebouw) score G naar een MIG score C. Hoe hoger de score hoe minder belastend het gebouw is voor het milieu.

Nieuwbouw De Stilen

Voor het project “Duurzaam zorgcentrum De Stilen Terschelling” werden een aantal maatregelen toegepast om de CO² uitstoot te beperken en de energieprestatie-coëfficiënt onder de norm te brengen o.a. door drielaagse beglazing, CO²-gestuurde ventilatie, een zonneboiler, zonnecollectoren, HF-verlichting met daglichtregeling, automatische zonwering en LED-verlichting.

De energieprestatie is hiermee bijna op het niveau gebracht zoals deze volgens het bouwbesluit op 2012 voor nieuwe gebouwen geldt.

MFC Franeker Westervoort

In het centrum van Franeker is de nieuwbouw van een multifunctioneel centrum afgerond. Naast zes groepswoningen voor bewoners van Noorderbreedte, zijn ook een zevental huurwoningen gerealiseerd. Daarnaast zijn er ruimtes opgenomen voor recreatie, activiteiten en kantoren. In februari 2014 is het gebouw in gebruik genomen.

Het gebouw is voorzien van extra isolerende maatregelen in de buitenschil. Als basis is gekozen voor een laag temperatuur verwarmingssysteem (LTV). Dit wordt gerealiseerd door een vloerverwarmingssysteem met additioneel enkele radiatoren of convectoren.

De opwekking geschiedt door een warmte- en koudeopslag systeem met warmtepomp in combinatie met zonnepanelen. Deze kunnen hun warmte afgeven aan de boiler (voor tapwater) of aan het vloerverwarmingssysteem.

Binnen het complex bevindt zich ook het monumentale pand “het Klooster”. Tijdens de nieuwbouw van de Westervoort is dit monumentale pand grondig gerenoveerd en gerestaureerd. Omdat tijdens deze werkzaamheden aan het Klooster nog onduidelijkheid bestond over het toekomstig gebruik van dit pand is nauwelijks rekening gehouden met de bouwfysische eisen. Nu steeds meer duidelijk wordt op welke wijze het Klooster gebruikt gaat worden, heeft Noorderbreedte eind 2014 opdracht gegeven te onderzoeken hoe zowel de akoestische als de thermische kwaliteit van het gebouw verbeterd kan worden.

Nieuwbouw Erasmus

De nieuwbouw is in december 2012 gestart en in juni/ juli 2014 is het project opgeleverd. Er is voor deze locatie reeds een duurzaam en efficiënt energieconcept uitgewerkt. Het Slingergebouw en het MFC zijn ieder van een eigen centrale warmte-opwekking voorzien van HR-ketels. De installaties zijn verder voorbereid om eventueel in de toekomst aan te sluiten op de nog te realiseren warmtenet van Gemeente Leeuwarden.

In dit project zijn zonneboilers en ecologische dakbedekking toegepast. Hiermee wordt de isolatiewaarde verbeterd en ook de waterberging die noodzakelijk is gereduceerd.

Verder is er LED-verlichting in gangen en onder luifels toegepast, evenals in de terreinverlichting.

Verbouwing Abbingahiem

De renovatie van deze locatie is inmiddels afgerond. Het gebouw kreeg comfort technisch een boost en het energieverbruik zal door zowel bouwkundige aanpassingen als het toepassen van duurzame technieken zoveel mogelijk worden teruggedrongen. Dit door ondermeer optimalisatie van luchtbehandeling en het isoleren van de buitenschil door dakisolatie, HR++ beglazing, isoleren van kopgevels en borstwering.

Het energieonderzoek dat in juni 2012 is uitgevoerd, heeft geresulteerd in het besluit de warmtelevering door het MCL af te koppelen. In 2014 is zowel de eigen HR-voorziening (3 HR CV-ketels) voor levering van warmte gerealiseerd alsmede een indirecte gasgestookte boiler voor het leveren van warmtapwater.

Bijna alle verlichting in de algemene ruimten is vervangen door LED. Verder zijn de liften omgebouwd naar frequentie geregelde systemen, waardoor er minder elektra zal worden verbruikt.

Met de afronding van dit project is eind 2014 opdracht gegeven voor het uitvoeren van een Greencalc certificering.

Nieuw Mellens

Eind 2012 is er voor deze locatie ook een energieonderzoek uitgevoerd en geresulteerd in de oplevering en in bedrijf stellen van een eigen HR-warmtevoorziening (2 HR- en CV-ketels) voor warmtelevering. Daarnaast is een indirecte gasgestookte boiler voor het leveren van warmtapwater geplaatst. Verder werd de installatie voor verwarming nog omgebouwd naar lage temperatuurverwarming om het rendement nog te verbeteren. In 2014, is na een periode van inregelen, het project afgerond. De verlichting in de sanitaire ruimten is vervangen door LED-armaturen en voorzien van bewegingsmelders. Ook de verlichting bij de receptie is vervangen door LED.

Ymedam

Bij deze locatie zijn de sanitaire ruimten voorzien van LED-verlichting. De ventilatie beschikt nu over de mogelijkheid om deze per vertrek te kunnen regelen.

Nieuw Toutenburg

De CV-installatie is opnieuw ingeregeld via het GBS-systeem en de stooklijnen zijn afgesteld aan de hand van de nieuwe bezetting. Tevens is er nachtverlaging toegepast bij de CV-groepen.

Nij Bethanië

Bij deze locatie is een tijdelijke huisvesting gebouwd welke wordt verwarmd door 2 HR CV-ketels en twee gasgestookte HR-boilers. Verder zijn de oude “energieverslindende” ketels vervangen door 3HR CV-ketels, welke als een cascade systeem samenwerken om de bestaande bouw van warmte te voorzien. Verder is in dit deel van het gebouw een gasgestookte HR-boiler geplaatst.

In 2014 is het voorlopig ontwerp nieuwbouw vastgesteld met daaraan gekoppeld een taakstellend budget. In het najaar van 2014 is gestart met het definitief ontwerp. Aan de ontwerpende partijen is aangegeven dat Noorderbreedte de BREEAM-systematiek wil toepassen voor dit ontwerp.

Bornia Herne

In verband met leegstaand van een afdeling is de LBK van dit bouwdeel uitgezet en is de CV-temperatuur verlaagd voor de betreffende vleugels.

De Spiker

Bij deze locatie zijn de regelingen van de liften omgebouwd naar frequentie gestuurd. Een gedeelte van de gangverlichting is vervangen door LED. Er is verder een proef gestart met thermostaatkranen op de bewonerskamers, bij goede resultaten zal dit worden omgezet naar een project voor de gehele locatie.

Bennema State

In het gedeelte kleinschalig wonen zijn de temperaturen van het warmtapwater verlaagd, zodat er minder warmte c.q. energieverliezen plaatsvinden bij het rondpompen van het warmtapwater. Ook zijn de boilers gereinigd met een rendementsverbetering tot gevolg.

Meckama State

Bij deze locatie is het afgelopen jaar weer ingezet op het fine tunen van de klimaatsystemen, zodat het comfort wordt verbeterd en het energiegebruik wordt verlaagd. Daarnaast zijn bij de inleunwoningen de warmte afgifte sets vervangen door energiezuiniger alternatieven. Ook voor 2015 staan er extra energiebesparende maatregelen op de planning, zo zal er in de eerste helft van 2015 de aanvoertemperatuur van het verwarmingssysteem worden verlaagd om energie te besparen. Ook ligt er een plan om de gangverlichting van een bouwdeel te vervangen voor LED.

Een van de liften zal worden vervangen door een frequentie gestuurde variant met energielabel B.

Verder zal de isolatie van het leidingwerk onder de vloer worden geïnspecteerd en deels worden vervangen.

Burgumerheide

Ter vervanging van het complex Nieuw Toutenburg, zal er een nieuw complex worden gebouwd. Start bouw staat gepland voor 2015. Het ontwerp gaat uit van een gebouwschil met hoge isolatiewaarde en HR-installaties om de noodzakelijk eis voor een EPC van 0,6 te realiseren. Ook hier is aan de ontwerpende partijen aangegeven dat Noorderbreedte de BREEAM-systematiek wil toepassen voor dit ontwerp.

Van Harenshuus

In 2014 is de nieuwbouw van het MFC St. Annaparochie hervat. Naast de kwalitatieve opwaardering van de geluidsisolatie van de gevel is ook het ventilatiesysteem aangepast. Het nieuwe ventilatiesysteem is uitgevoerd met warmtewielen. Daarnaast zijn de groepswoonruimten voorzien van een HR CV-installatie en is het gebouw voorzien van LED-verlichting. Eind 2014 is het gebouw opgeleverd. Eind maart 2015 is deze locatie geopend.

6.4 Energieverbruik MCL Harlingen/ De Batting Jaar 2013-2014

Het energieverbruik van het jaar 2013-2014 van MCL Harlingen inclusief het deel van het verpleeghuis De Batting is in onderstaande tabel opgesomd:

Energieverbruik	MCL Harlingen/De Batting	
	Jaar 2013	Jaar 2014
Gas Totaal (ketels+WKK) m ³	368.871	262.951
Gasverbruik Ketels m ³	298.807	240.901
Gasverbruik WKK m ³	70.064	22.050
Elektriciteit Inkoop kWh	1.908.519	1.988.741
Opgewekte elektriciteit kWh	219.663	64.029
Opgewekte warmte GJ	1.117	352
Geleverde elektriciteit kWh	16.913	4.209
Elektriciteit eigen gebruik kWh	2.111.269	2.048.561

De WKK-installatie van MCL Harlingen/De Batting heeft minder draaiuren kunnen maken als gevolg van het mildere weer in 2014 ten opzichte van het jaar 2013. Hierdoor is er minder aardgas verbruikt en elektra opgewekt waardoor de E-inkoop is gestegen. Het totale elektraverbruik is tevens iets gedaald, doordat er ook minder inzet is geweest vanuit de warmtepomp.

6.5 Energieverbruik Noorderbreedte jaar 2013-2014

Zorgcentrum	Energieverbruik Jaar 2013 en 2014					
	Elektriciteitsverbruik (kWh)		Gasverbruik (m ³)		Warmte (GJ)	
	Jaar 2013	Jaar 2014	Jaar 2013	Jaar 2014	Jaar 2013	Jaar 2014
Abbingham *	499.395	694.591	-	40.865	6.654	2.352
Bennema State	518.757	547.126	187.885	159.102	-	-
Bornia Herne	411.515	341.148	-	-	5.495	2.300
De Stilen	116.450	124.406	75.116	66.505	-	-
Erasmushiem **	1.070.317	1.036.325	316.620	244.969	3.568	2.836
Nieuw Mellens	501.459	501.772	-	119.389	4.877	-
Nij Bethanië ***	223.251	-	139.510	-	-	-
Ymedam	55.675	58.434	21.387	18.697	-	-
Friesma State	289.508	302.432	48.223	42.559	-	-
Westerpoort	-	169.407	-	25.906	-	-

* Berekende waarde m.b.v. graaddagen, is tevens excl. leidingverliezen.

** Incl. energieverbruik aanleunwoningen.

*** Incl. warmteverbruik en excl. elektraverbruik van de 8 aanleunwoningen op de 1ste verdieping. In het jaar 2014 is er onvoldoende representatieve meetdata. Dit i.v.m. het afsluiten van een deel van het gebouw en het aanbrengen van separate aansluitingen t.b.v. de interim voorziening en energiecontainer.

Energieverbruik	Energieverbruik Jaar 2013 en 2014					
	Nieuw Toutenburg		De Spiker		Meckama State*	
	Jaar 2013	Jaar 2014	Jaar 2013	Jaar 2014	Jaar 2013	Jaar 2014
Gas Totaal (ketels+WKK)	829.158	700.220	193.573	155.342	201.661	147.512
Gasverbruik Ketels	562.042	432.329	109.410	114.923	156.709	132.429
Gasverbruik WKK	267.116	267.891	84.163	40.419	44.952	15.083
Elektriciteit Inkoop	436.464	409.411	267.609	346.342	613.085	657.235
Opgewekte elektriciteit	816.033	857.478	251.829	122.543	128.738	40.615
Opgewekte warmte	3.889	3.900	1.332	640	711	239
Geleverde elektriciteit	446.571	370.154	132.341	31.443	41.780	7.502
Elektriciteit eigen gebruik	805.926	896.735	387.097	437.442	700.043	690.348

*Incl. energieverbruik aanleunwoningen, excl. de 18 wooneenheden in de nieuwbouw.

Energetisch Verbruiks Kengetal (EVK)

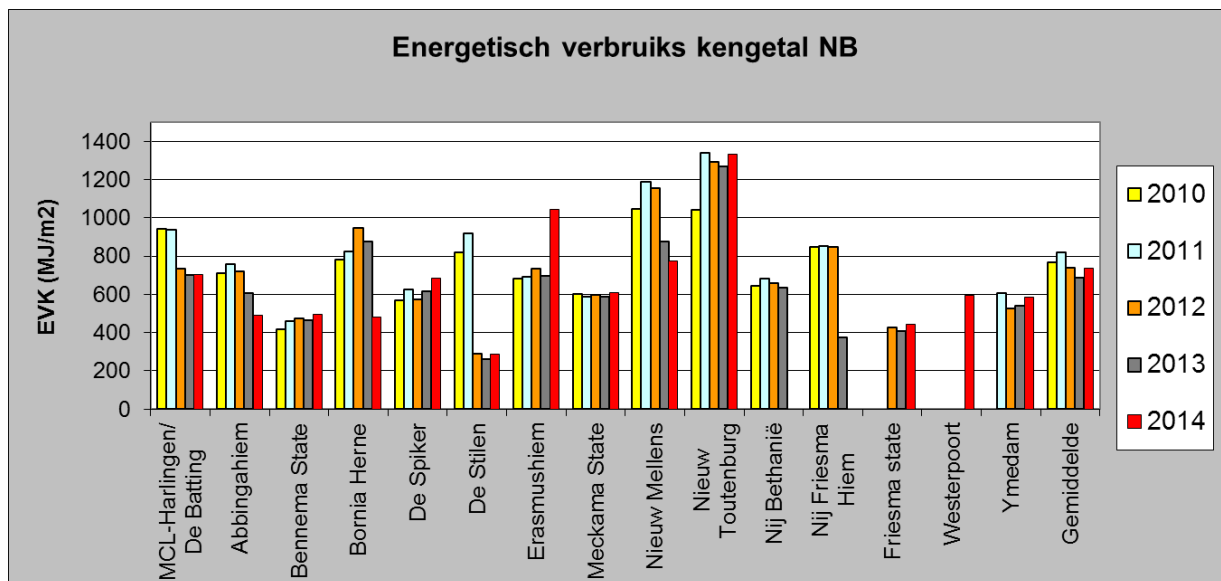
De gebruikte energie in de vorm van elektriciteit, gas en warmte wordt hieronder weergegeven in MJ/m². Het verbruik van warmte en gas is daarbij gecorrigeerd naar de buitentemperatuur. Het Energetisch Verbruiks Kengetal (EVK) vertegenwoordigt het totale energiegebruik per m² vloeroppervlak.

Locatie	Oppervlakte (m ²)		EVK (MJ/ m ²)	
	2013	2014	2013	2014
MCL Harlingen/De Bating	22.447	22.447	703	703
Abbingahiem	12.772	12.772	606	491
Bennema State	13.732	13.732	465	497
Bornia Herne	7.977	7.977	875	481
De Spiker	8.487	8.487	614	685
De Stilen	8.602	8.602	259	288
Erasmushiem *	20.980	20.980	698	688
Meckama State **	11.895	11.895	587	610
Nieuw Mellens	7.044	7.044	875	774
Nieuw Toutenburg	15.667	15.667	1.269	1.331
Nij Bethanië ***	6.541	-	635	-
Friesma State	5.397	5.397	408	442
Ymedam	1.315	1.315	542	584
Westervoort		3.537	-	593
Gemiddelde			686	727

* Incl. energieverbruik aanleunwoningen.

** Incl. energieverbruik aanleunwoningen, excl. de 18 wooneenheden in de nieuwbouw.

*** Incl. warmteverbruik en excl. elektraverbruik van de 8 aanleunwoningen op de 1ste verdieping.

NB: Ter referentie is er voor gekozen om de EVK-getallen van de afgelopen 5 jaar te presenteren. Dit i.v.m. veel bouwactiviteiten binnen de diverse locaties van Noorderbreedte in de laatste jaren.

Bij alle locaties is te zien dat er een gelijke of een lichte daling is in de hoeveelheid warmte die geproduceerd en/of afgenomen is voor de verwarming van het gebouw.

MCL Harlingen/De Batting:

De EVK van deze locatie laat zien dat er bij benadering evenveel energie is verbruikt per m². De conclusie is dat de forse besparingen ten opzichte van de voorgaande jaren ook in 2014 weer zijn gehaald. Alles bijeengenomen zien wij een mooi resultaat van het uitgevoerde project.

Nieuw Toutenburg:

Bij deze locatie is een daling geconstateerd in het gasverbruik en een lichte stijging in het elektraverbruik. De EVK is licht gestegen ten opzichte van 2013, vanwege het lagere aantal koude dagen in 2014 ten opzichte van 2013. De WKK heeft gelijk gepresteerd aan voorgaand jaar waardoor er minder inzet van ketels benodigd was over 2014.

De Spiker:

Bij deze locatie is een daling geconstateerd in het gasverbruik en een lichte stijging in het elektraverbruik. De EVK is licht gestegen ten opzichte van 2013, vanwege het lagere aantal koude dagen in 2014 ten opzichte van 2013. De WKK heeft minder gedraaid aan voorgaand jaar doordat er minder warmtevraag was vanuit het gebouw.

Meckama State:

Bij deze locatie is een daling geconstateerd in het gasverbruik en een lichte stijging in het elektraverbruik. De EVK is licht gestegen ten opzichte van 2013, vanwege het lagere aantal koude dagen in 2014 ten opzichte van 2013. De WKK heeft minder gedraaid dan voorgaand jaar doordat er minder warmtevraag was vanuit het gebouw. Daarnaast zijn er wat aanpassingen aan het klimaatsysteem gedaan, waardoor er met een lagere temperatuur kan worden gestookt in een deel van het gebouw. Dit brengt comfortverbetering met zich mee en resulteert in een kleine energiebesparing.

Bennema State:

Bij deze locatie is een daling geconstateerd in het gasverbruik en een lichte stijging in het elektraverbruik. De EVK is licht gestegen ten opzichte van 2013, vanwege het lagere aantal koude dagen in 2014 ten opzichte van 2013.

Nieuw Mellens:

In 2014 is het elektraverbruik gelijk gebleven en een forse daling van het warmteverbruik bereikt. Dit als gevolg van het installeren van een eigen warmtevoorziening. Als we het gasverbruik omrekenen naar warmte-eenheden, dan is het verschil t.o.v. het jaar daarvoor circa 1300 GJ oftewel een besparing van 25%. Dit is tevens goed terug te zien in de EVK welke eveneens is gedaald ondanks de correctie voor graaddagen welke in de meeste gevallen een lichte stijging veroorzaakt.

Bornia Herne:

Het elektraverbruik van deze locatie is fors gedaald evenals het warmteverbruik. Dit is het gevolg van het niet meer intensief gebruiken van de laatste vleugel en het mildere weer. Dit is tevens goed terug te zien in de EVK, welke eveneens is gedaald ondanks de correctie voor graaddagen welke in de meeste gevallen een lichte stijging veroorzaakt.

Erasmushiem:

Het energieverbruik van deze locatie is nagenoeg gelijk gebleven t.o.v. het vorige jaar. Het EVK getal is licht gedaald.

De Stilen:

Er is sprake van een lichte stijging van het elektraverbruik en een kleine daling van het gasverbruik. Het EVK getal is licht gestegen als gevolg van de graaddagen correctie.

Abbingahiem:

Het elektraverbruik is het afgelopen jaar fors gestegen vanwege het feit dat het gebouw weer voor de volle 100% wordt gebruikt. In het warmteverbruik is goed te zien dat de geïsoleerde gevels en het neerzetten van een eigen energievoorziening een forse besparing met zich mee hebben gebracht. In warmte-eenheden is 3645 GJ verbruikt, dit is een halvering van het energiegebruik. Het EVK getal is fors gedaald ondanks het feit dat dit gebouw weer terug is naar 100% bezetting.

Nij Bethanië

Voor deze locatie is toch gekozen om te investeren in een aantal energiebesparende maatregelen door het vervangen van de oude ketels.

Ymedam:

Voor deze locatie geldt dat er een vlak verbruik is qua elektra- en gasverbruik. Het EVK laat ook een mooi resultaat zien.

Friesma State:

Er is een lichte stijging van het elektraverbruik en een kleine daling van het gasverbruik te zien bij deze locatie. Dit wordt veroorzaakt door de inzet van een elektrisch aangedreven warmtepomp. Uit de EVK blijkt echter dat het gebouw niet anders heeft gepresteerd dan het vorige jaar.

Westerpoort:

Voor deze locatie zijn nog geen goede referentiegegevens beschikbaar, maar wanneer we de EVK vergelijken met die van andere gebouwen uit dezelfde bouwperiode, zien we dat het gebouw net iets boven gemiddeld presteert. Dit is echter niet een geheel objectieve referentie, omdat er geen correctie voor graaddagen op is gedaan.

7. WATER- EN AFVALWATERBEHEER

De locaties van Noorderbreedte gebruiken water voor stoominstallaties, koelwater, luchtbevochtiging, sanitair gebruik, catering en schoonmaak.

Op grond van de Heffingsverordening Waterschap Friesland wordt de hoogtebepaling van de verontreinigingsheffing door het toepassen van de "tabel afvalwatercoëfficiënten" en aan de hand van het totale waterverbruik vastgesteld.

Binnen Noorderbreedte hebben we nu een drietal Warmte Koude Opslag-installaties (WKO's), deze zijn gepositioneerd bij MCL Harlingen/De Bating, Nieuw Mellens en Friesma State. Met behulp van deze WKO's kunnen we winterkoude opslaan voor gebruik in de zomer en zomerwarmte voor gebruik in de winter. 's Winters wordt grondwater uit de warme bron onttrokken, waarna het de warmte afgeeft aan de warmtewisselaar. Het afgekoelde grondwater (rond 7°C) wordt vervolgens geïnfiltrerd in de koude bron.

's Zomers draait dit proces in de stromingsrichting van het grondwater om. Grondwater uit de koude bron wordt dan gebruikt voor koeling, waarna het met een hogere temperatuur (rond 20°C) weer in de warme bron wordt geïnfiltrerd. Door gebruik van deze installaties kan tot wel 75% worden bespaard op primaire energie benodigd voor koeling en verwarming.

De onkruidbestrijding op de diverse locaties binnen Noorderbreedte geschiedt conform de richtlijnen Duurzaam Onkruid Beheer verhardingen, kortweg de DOB-methode. Eind 2011 is door Waterschap Friesland een controle uitgevoerd op onze locaties. Er is gecontroleerd of er werd voldaan aan het gestelde in de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Er zijn geen overtredingen geconstateerd.

Bij een paar locaties van Noorderbreedte is de dakconstructie door een pakket van waterbufferende lagen met vegetatie afgedekt en geïsoleerd. Dit ter voorkoming van overlast of overbelasting van het riool door regenwater.

7.1 Overzicht Waterverbruik Noorderbreedte

	Verbruik (in m ³)	
	Jaar 2013	Jaar 2014
MCL Harlingen/De Batting*	14.953	11.450
Nieuw Toutenburg	9.998	8.656
Bornia Herne	6.283	4.304
Nieuw Mellens	4.723	4.739
Abbingham	5.119	7.560
Erasmushiem **	42.111	17.662
Friesma State	2.941	2.326
Nij Bethanië ***	7.676	-
De Spiker	5.607	5.364
De Stilen	3.478	3.454
Bennema State	5.817	6.018
Meckama State ****	11.376	10.499
Ymedam	1.015	991
Westerpoort	-	1.223
Totaal	121.097	84.246

* Dit is het totale waterverbruik van zowel MCL Harlingen als het deel van de verpleeghuis De Batting .

** Dit is inclusief het waterverbruik van de aanleunwoningen.

*** Dit is inclusief het waterverbruik van de 8 aanleunwoningen op de 1ste verdieping. Geen representatieve meetdata aanwezig i.v.m. sloopwerkzaamheden.

**** Dit is inclusief het waterverbruik van de aanleunwoningen en exclusief het waterverbruik van 18 wooneenheden in de nieuwbouw.

Het waterverbruik laat over Noorderbreedte in zijn geheel een forse daling zien, wat werd veroorzaakt door gedeeltelijk leegstand gedurende bouw- en verbouwwerkzaamheden. Het hogere waterverbruik van de locatie Erasmushiem in het jaar 2013 was veroorzaakt door een opeenstapeling van lekkages aan de waterinstallatie.

7.2 Legionella preventie

Om tot beheersing van het besmettingsrisico van legionella binnen de verschillende locaties te komen, is aan de hand van plattegronden en tekeningen het waterleidingsysteem en de diverse tappunten van de locaties in kaart gebracht. Op grond van deze inventarisatie heeft een **risicoanalyse** plaatsgevonden m.b.t. de gevaren die zich voor kunnen doen in het waterleidingsysteem t.a.v. legionella.

Op grond van de risicoanalyse is per locatie een **beheersplan** (regulier beheer en monitoring) opgesteld, waarin maatregelen staan die de risico's, welke in de risicoanalyse zijn gesignaleerd, zoveel mogelijk te beperken en/of beheersen. Met behulp van het beheersplan worden de aspecten techniek, onderhoud, veiligheid en hygiëne regelmatig aan de eisen getoetst. Op deze wijze wordt de groei van de legionellabacterie zoveel mogelijk voorkomen, waardoor een stabiele en veilige situatie ontstaat.

Een aantal locaties van Noorderbreedte zijn voorzien van een alternatieve techniek ten behoeve van legionella bestrijding en met name koper- en zilverionisatie. De volgende locaties zijn voorzien van deze techniek: De Batting, Nij Bethanië, Abbingahiem, De Spiker, Bennema State en Meckama State. Op alle genoemde locaties was sprake van een structureel terugkerende besmetting van legionella ondanks alle beheersmaatregelen, zoals preventief spoelen, leidingwerk optimalisatie en hittedesinfecties. Na plaatsing van de koper- en zilverionisatie (het Bifipro-systeem), waren de locaties binnen vijf maanden legionella-vrij. De frequentie van preventief spoelen is inmiddels teruggebracht van dagelijks naar één keer per twee weken en gebeurt alleen in ruimtes die niet gebruikt worden.

Alle locaties, waar koper- en zilverionisatie is geplaatst, zijn dit jaar legionella-vrij en vallen sinds kort weer onder de reguliere halfjaarlijkse bemonstering.

Eind 2014 en begin 2015 worden alle legionellabeheersplannen van de locaties van Noorderbreedte aangepast en geoptimaliseerd. De reden hiervan is dat de huidige beheersplannen vijf jaar oud zijn en er vele functionele wijzigingen van ruimtes en tapwaterinstallaties op de diverse locaties hebben plaatsgevonden.

8. OVERIGE MILIEUEFFECTEN

8.1 Luchtverontreiniging

Bij een aantal locaties van Noorderbreedte staan een aantal middelgrote installaties die onder het Besluit Emissie Eisen middelgrote stookinstallaties (BEMS) vallen. Dit zijn CV- en heetwaterketels, stoomketels en warmtekrachtinstallaties. Per 1 januari 2013 is het nieuwe Activiteitenbesluit met betrekking tot stookinstallaties in werking. De inhoud van het BEMS is daarin verwerkt.

Vanaf 1 januari 2017 moeten alle middelgrote stookinstallaties aan de emissie-eisen van het Activiteitenbesluit voldoen. De eisen gelden dan niet alleen voor nieuwe stookinstallaties (<50 MWth) maar voor alle ketels, motoren en gasturbines. Dus ook die van voor 1 april 2010.

De NO_x-emissie van deze installaties voldoet aan de normen van het BEMS-besluit.

8.2 Bodembescherming

Bij een paar locaties van Noorderbreedte liggen er ondergrondse brandstoftanks voor de noodstroomaggregaten en de WKK-installaties. Deze ondergrondse tanks voldoen aan de gestelde eisen, zoals omschreven in het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling milieubeheer.

In het kader van deze wet- en regelgeving vindt jaarlijkse monitoring plaats, van zowel de katodische bescherming als het grondwater van de ondergrondse olietanks.

Opslagruimten van gevaarlijke stoffen die bodemverontreiniging zouden kunnen veroorzaken, zijn vloeistofdicht en van onbrandbaar en oliebestendig materiaal vervaardigd.

8.3 Omgaan met en registratie van gevaarlijke stoffen

Noorderbreedte maakt gebruik van de databank gevaarlijke stoffen zoals die door een aantal Nederlandse ziekenhuizen in samenwerking met het Milieuplatform Zorg (MPZ) is ontwikkeld.

Via het hoofdscherm van de website <http://znet/Noorderbreedte> is een verwijzing naar de databank gemaakt.

Via de website <http://www.milieuplatform.nl/training> bestaat de mogelijkheid om diverse modules E-learning op het gebied van gevaarlijke stoffen te volgen. Daarnaast zijn een aantal folders voor verschillende doelgroepen ontwikkeld. De module E-learning over gevaarlijke stoffen is beschikbaar via <http://www.milieuplatform.nl/training>.

In 2014 is verder gewerkt aan de bekendheid van het systeem. Via de startpagina (intranet) van de beide websites <http://znet/MCL> en <http://znet/Noorderbreedte> is ruim gecommuniceerd over het raadplegen van de databank gevaarlijke stoffen. Er zijn verder een aantal trainingen aan diverse groepen gegeven over het werken en omgaan met gevaarlijke stoffen.

Per 1 januari 2014 is binnen onze organisatie conform de ADR-wetgeving (Wet vervoer gevaarlijke stoffen over de weg) een interne veiligheidsadviseur ADR aangesteld.

9. ENERGIE-, VEILIGHEIDS- EN MILIEUPROGRAMMA 2015

De volgende maatregelen staan op de planning voor het komende jaar:

- Inzet duurzame energiemaatregelen bij nieuwbouw, renovatie en verbouwing, maatregelen die gefaseerd uitgevoerd worden (Lange Termijn HuisvestingsPlan en MeerJaren OnderhoudsPlan);
- Continue energiebeheer, energiemonitoring, monitoring netkwaliteit en optimalisatieslag inzet technische installaties en exploitatie WKK-installaties;
- Bijstellen programma van eisen techniek Noorderbreedte, gericht op meer duurzaamheid, energie-efficiency projecten, volgt op vaststelling doelgroepen en zorgconcepten;
- Verdere implementatie en inbedding duurzaam inkopen;
- Verdere implementatie duurzaam bouwen. Introductie BREEAM methodiek als instrument om de duurzaamheid van de gebouwen binnen Noorderbreedte te monitoren en verbeteren;
- Verdere aandacht geven aan het verzamelen en afvoeren van gevaarlijke stoffen op het gebied van veiligheid, de juiste verpakking, etikettering, aanbrengen van opschriften, stuwage en opleiding medewerkers; met name vanwege zwaardere zorg;
- Verdere optimalisatie brandveiligheid/BHV en implementatie Intern Calamiteitenplan en continuïteitsplannen voor alle locaties binnen Noorderbreedte (lopend traject);
- Voortzetting aanvraagprocedures gebruikersvergunning i.v.m. wijziging brandveiligheidsniveau;
- Verdere implementatie BGB-certificering “Brandveilig Gebouw Bouwwerken”;
- Onderzoek brandveiligheid t.b.v. de diverse doelgroepen binnen de locaties van Noorderbreedte in het kader van scheiding van wonen en zorg;
- Aanscherpen van het toezicht op brandveilig gebruik van de locaties.

Ornee

et beste van

COLOFON

Drs. O.L. Nooitgedagt-Gudiño, MBA
Coördinator Kwaliteit, Arbo & Milieuzaken
Vastgoedbedrijf - Zorgpartners Friesland

Dit jaarverslag 2014 is tot stand gekomen
onder verantwoordelijkheid van de
Directie Noorderbreedte en de afdeling Voorlichting
en Communicatie van Zorgpartners Friesland.

Juni 2015